

Kúria végzése

Az ügy száma: Bfv.I.308/2020/6.
A határozat szintje: felülvizsgálat
A tanács tagjai: Dr. Felek István a tanács elnöke, Dr. Sebe Mária előadó bíró,
Dr. Domonyai Alexa bíró
Az eljárás helye: Budapest
Az eljárás formája: tanácsülés
Az ülés napja: 2020. május 21.
Az ügy tárgya: önbíráskodás büntettének kísérlete és más bűncselekmények
Terhelt: I.r. terhelt
Első fok: Szolnoki Járásbíróság 5.B.837/2016/63. ítélet, 2019. március 18.
tárgyalás
Másodfok: Szolnoki Törvényszék 6.Bf.759/2019/8. ítélet, 2019. november 11.
nyilvános ülés
Harmadfok: -
Az indítvány előterjesztője: I. rendű terhelt védője
Az indítvány iránya: terhelt javára

Rendelkező rész

A Kúria az önbíráskodás büntettének kísérlete és más bűncselekmények miatt I. rendű terhelt és társai ellen folyamatban volt büntetőügyben a I. rendű terhelt védője által előterjesztett felülvizsgálati indítványt elbírálv a Szolnoki Járásbíróság 5.B.837/2016/63. számú ítéletét és a Szolnoki Törvényszék mint másodfokú bíróság 6.Bf.759/2019/8. számú ítéletét I. rendű terhelt tekintetében hatályában fenntartja.

A Kúria végzése ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben sem az indítványozó, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

Indokolás

- [1] **I.** A Szolnoki Járásbíróság a 2019. március 18. napján tartott tárgyaláson kihirdetett 5.B.837/2016/63. számú ítéletével I. rendű terheltet bűnösnek mondta ki társtettesként elkövetett önbíráskodás büntettének kísérletében [a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (Btk.) 368. § (1) bekezdés II. fordulat, (2) bekezdés b) és c) pont - tényállás I. pont], bűnsegédként elkövetett lopás vétségében [Btk. 370. § (1) bekezdés, (2) bekezdés a) pont - tényállás I. pont], bűnsegédként elkövetett személyi szabadság megsértésének büntettében [Btk. 194. § (1) bekezdés, (2) bekezdés b) pont - tényállás I. pont] és lopás büntettében [Btk. 370. § (1) bekezdés, (2) bekezdés b) pont bc) alpont, (3) bekezdés b) pont ba) alpont - tényállás II. pont].
- [2] Ezért őt - halmazati büntetésül - 3 év 10 hónap börtönben végrehajtandó szabadságvesztésre és 4 év közügyektől eltiltásra ítélte azzal, hogy legkorábban a (szabadságvesztés) büntetés kétharmad részének kitöltését követő napon bocsátható feltételes szabadságra. Rendelkezett továbbá a polgári jogi igényről, a lefoglalt bűnjelekről és a bűnügyi költségről.
- [3] A védelmi fellebbezések alapján másodfokon eljáró Szolnoki Törvényszék a 2019. november 11.

napján tartott nyilvános ülésen meghozott és kihirdetett 6.Bf.759/2019/8. számú ítéletével az elsőfokú ítéletet az I. rendű terhelt tekintetében megváltoztatta: a bűnsegédként elkövetett lopás vétségét társtettesként elkövetettnek [Btk. 370. § (1) bekezdés, (2) bekezdés a) pont - tényállás I. pont] minősítette, a lopás büntetetté a Btk. 370. § (3) bekezdés b) pont be) alpontja szerint is (tényállás II. pont) minősítette, helyesbítette a polgári jogi igény kapcsán az illeték összegét és a magánfelet a megítélt meghaladó kártérítést meghaladó részében egyéb törvényes útra utasította. Egyebekben az elsőfokú ítéletet az I. rendű terhelt tekintetében helybenhagyta azzal, hogy megállapította az egyazon tartózkodási helyét és levelezési címét.

- [4] Az elsőfokú bíróság által megállapított (elsőfokú ítélet 6-7. oldal) és a másodfokú bíróság által minimális mértékben korrigált (másodfokú ítélet 4. oldal 5-8. bekezdés) történeti tényállás lényege a következő.
- [5] Tényállás I. pont. A sértett a III. rendű terhelt rábírására 2015. szeptember 9-én bankszámlát nyitott. Megállapodtak, hogy az arra érkező pénzt együtt veszik fel, adják át a II. rendű terheltnek, aki azt ismeretlen személyhez továbbítja. A sértett azonban 2015. szeptember 25-én a bankszámláról egyedül vett fel egy ismeretlen személy által ismeretlen célra átutalt 4.666.200 forintból 4.463.415 forintot. Az I-III. rendű terheltek 2015. szeptember 28-án megjelentek a sértett házában, hogy a bankszámláról felvett pénzzel a sértettet elszámoltassák. A ház bejárati ajtaját az I. rendű terhelt berúgta, a házba belépő I-III. rendű terheltek a sértettet felszólították, hogy a bankszámláról felvett pénzt adja át. A felszólításnak eleget nem tett sértettet az I. rendű terhelt előbb bántalmazással fenyegette, majd megütötte és megrugdosta. A sértett vízért a III. rendű terhelt kíséretében az udvarra ment, ahonnan elfutott. Ezalatt a II-III. rendű terhelt a házat átkutatták, onnan 300.000 forint összértékben készpénzt és ingóságokat (mobiltelefon, laptop) vettek magukhoz. Az időközben visszaérkezett sértettet az I. rendű terhelt papagájfogóval fenyegette, konyhakést szorított a nyakához és megütötte. A sértett - a további bántalmazását elkerülendő - közölte, hogy a követelt pénz egy csatorna partján van elrejtve, ahová a III. rendű terhelt kísért, és az I. rendű terhelt, hogy a sértett esetleges menekülését megakadályozzák, a mobiltelefonját azzal adta át, hogy ha probléma merül fel, azon őt értesítse. A csatorna partjáról a sértett elfutott. A III. rendű terhelt a sértettet mintegy egy órán át megfosztotta a személyi szabadságától, mely cselekményhez az I. rendű terhelt a mobiltelefon átadásával segítséget nyújtott, mely cselekmény a III. rendű terheltre szándékerősítő hatással bírt. A sértett magánlaksértés miatt nem terjesztett elő magánindítványt, kára az ingóságok lefoglalásával 60.000 forint erejéig megtérült.
- [6] Tényállás II. pont. Az I. rendű terhelt 2016. december 23. és 26. napjain vagyonőri szolgálata során a jogi személy sértett telephelyén egy tehenészeti fejőház faláról levágott, illetőleg letört a gépészeti elemek csöveiből két vörösréz csövet, ebből elvitt és ismeretlen személynek eladott tizenöt kilónyit. Az I. rendű terhelt által későbbi elszállítás szándékával visszahagyott részt a vagyonőrök felfedezték. Az I. rendű terhelt 74.350 forint meg nem térült kárt okozott.
- [7] **II.** A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen az I. rendű terhelt (meghatalmazott) védője terjesztett elő felülvizsgálati indítványt a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (Be.) 608. § a) pontját, 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontját és b) pont bb) [helyesen: ba)] alpontját megjelölve: a bűnösség társtettesként elkövetett önbíráskodás büntetnének kísérletében és a bűnsegédként elkövetett személyi szabadság megsértésének büntetnében törvénysértő megállapítása (tényállás I. pont) miatt, felmentés érdekében, valamint a bűncselekmény törvénysértő minősítése folytán kiszabott törvénysértő büntetés (tényállás II. pont) miatt, enyhébb büntetés kiszabása érdekében; másodlagosan hatályon kívül helyezés, és az elsőfokú bíróság új eljárásra utasítása érdekében.
- [8] 1. Törvénysértő a bűnösség megállapítása a társtettesként elkövetett önbíráskodás büntetnében és a bűnsegédként elkövetett személyi szabadság megsértésének büntetnében (tényállás I. pont).
- [9] 1.1. A társtettesként elkövetett önbíráskodás büntette kapcsán az I. rendű terhelt bűnössége nem bizonyított, mert a tényállás nem tartalmaz „vonatkozó és részletes tényeket, tehát hogy milyen

jellegű igényről beszélhetünk". Az önbíráskodás egyenes szándékkal követhető el, de a tényállásból hiányoznak a jogos vagy jogosnak vélt vagyoni igénynek való érvényszerzés célzatát és a szándékegységben álló társtettesi elkövetői alakzatot megalapozó tények, s a sértett tanúvallomása és az I-III. rendű terheltek vallomása „tartalmazott adatot arra nézve, hogy a sértett bankszámláján <kétes> ügyletből származó pénz került átutalásra, melyről mind a sértett, mind a vádlottak tudomásul bírtak."

- [10] 1.2. A bűnsegédként elkövetett személyi szabadság megsértésének büntette kapcsán az I. rendű terhelt bűnössége nem bizonyított, mert a tényállásból hiányoznak mind a fizikai (ő jelen sem volt, őt a tettes legfeljebb a sértett szökéséről tájékoztathatta volna), mind a pszichikai (a terheltek közötti folyamatos telefonos kapcsolattartást a tényállás nem említi) bűnsegélyt megalapozó tények. Az ítélet indokolása nem tartalmazza, hogy mely bizonyítékok alapján és milyen logikai úton következtetett arra, hogy az I. rendű terhelt cselekménye szándékerősítőleg hatott a tettesre.
- [11] 2. A lopás büntettének minősítése és ezért a kiszabott büntetés is törvénysértő (tényállás II. pont).
- [12] A tényállás nem tartalmazza a dolog elleni erőszakot (megszerzést nehezítő fizikai akadály leküzdése, dologra állagkárosítással járó fizikai ráhatás), továbbá közokirat, magánokirat vagy készpénz-helyettesítő fizetési eszköz egyidejű elvételét megalapozó tényeket. Így a kiszabott büntetés aránytalanul súlyos.
- [13] A Legfőbb Ügyészség BF.307/2020/2. számú átiratában a védő felülvizsgálati indítványát részben a törvényben kizártnak, részben alaptalannak találta.
- [14] A felülvizsgálati indítványnak az indokolás hiányosságát kifogásoló része a törvényben kizárt, mivel felülvizsgálat alapjául csak az szolgálhat, ha az indokolás teljes mértékben ellentétes a rendelkező résszel.
- [15] A jogerős ügydöntő határozattal megállapított tényállás a felülvizsgálati eljárásban irányadó, és nem támadható, ekként a bűnösség és a minősítés is csak az ítéleti tényekkel mindenben összhangban álló tényállások alapján vitatható.
- [16] Az irányadó tényállás ugyanakkor maradéktalanul tartalmazza azokat a tényeket, amelyek a jogerős ítélet szerint a terhelt bűnösségének megállapítását, valamint a cselekmények minősítését megalapozzák, ami egyaránt törvényes. Törvényes a kiszabott büntetés is.
- [17] A társtettesként elkövetett önbíráskodás büntettének kísérlete (tényállás I. pont) kapcsán a tényállás tartalmazza a célzatot: a terheltek azért jelentek meg a sértettnél, hogy őt a bankszámláról felvett pénzzel kapcsolatban elszámoltassák, ennek, illetve a pénz átadása érdekében szándékegységben erőszakot és élet, testi épség elleni közvetlen fenyegetést is alkalmaztak úgy, hogy mindannyian annak tudatában mentek a sértett lakására, hogy a pénzt tőle visszaköveteljék. A terheltek tudata átfogta azt, hogy a sértett elszámolással tartozik a III. rendű terhelt felé, ebből következően azt is, hogy jogos vagy jogosnak vélt vagyoni igényt kívánnak érvényesíteni. Ellenkező esetben azt a következtetést kellett volna levonni, hogy pénzkövetelésük jogtalan volt, mellyel súlyosabb minősítésű erőszakos vagyon elleni bűncselekményt valósítottak volna meg. Az önbíráskodás megállapításához nem szükséges, hogy az elkövető a saját jogos vagy jogosnak vélt vagyoni igényének szerezzen érvényt.
- [18] A társtettesként elkövetett lopás vétsége (tényállás I. pont) vonatkozásában a tényállás tartalmazza, hogy a terheltek közösen, egymás tevékenységéről tudva átkutatták a sértett ingatlanát, melynek során a II-III. rendű terhelt készpénz és műszaki cikkeket vett magához.
- [19] A bűnsegédként elkövetett személyi szabadság megsértésének büntette (tényállás I. pont) a másodfokú bíróság azt a felülvizsgálat során nem támadható ún. tudati tényt is rögzítette, mely szerint mind a III. rendű terhelt, mind a sértett abban a tudatban volt, hogy probléma esetén az I. rendű terhelt segítségére lenne a III. rendű terheltnek. A tényállás hiánytalanul tartalmazza, hogy a sértett menekülésének megakadályozása érdekében nyújtott az I. rendű terhelt segítséget a telefon átadásával. A korábban már több alkalommal bántalmazott sértett, akit élet kioltására is alkalmas eszköz használatával is fenyegettek a terheltek a pénz átadása érdekében, személyi szabadságában a

terhelt által is tudottan akadályozva volt. Az I. rendű terhelt vagyoni haszonszerzés által motivált segítségnyújtása hozzájárult ahhoz, hogy a III. rendű terhelt huzamosabb időn át, egy órán keresztül a sértettet megfossza a szabad mozgás lehetőségétől. A sértett nem szabad akaratának megfelelően cselekedett, amikor a Tisza-partra ment a III. rendű terhelt társaságában.

- [20] A részes magatartásának nem a törvényi tényállást kell megvalósítania (nem a mobiltelefonnak kell ténylegesen akadályoznia a szökést). A bűnsegély szándékos segítségnyújtás, olyan cselekmény, mely előmozdítja vagy megkönnyíti a szándékos bűncselekmény törvényi tényállásának a tettes általi megvalósítását. Jelen esetben pedig megalapozottan jutottak arra a bíróságok, hogy az I. rendű terhelt a tényállásban részletezett módon szándékosan nyújtott segítséget a sértett mozgási szabadságának a III. rendű terhelt általi megvonásához. A terhelt tudatában volt annak, hogy a III. rendű terhelt mit kíván megvalósítani, azzal is, hogy cselekménye alkalmas a tettesi cselekmény sikerének előmozdítására (mind a III. rendű terhelt, mind a sértett tisztában volt azzal, hogy az I. rendű terhelt bármilyen nehézség esetén segítséget fog nyújtani elkövető társának), és azzal is, hogy ezzel előmozdítja a bűncselekmény véghezvitelét. Helyesen mutatott rá a bíróság arra is, hogy a terhelteket ennek során a pénz visszaszerzése motiválta, az aljas indok mint minősítő körülmény megállapítására is kellő alappal kerül sor.
- [21] A lopás büntettét (tényállás II. pont) érintően a tényállással ellentétes állítás, hogy a dolog elleni erőszakkal elkövetést megalapozó tények hiányosak, hiszen rögzítésre került a vörösréz csövek rendeltetésellenes módon, állagkárosodással járó falról levágása és letörése. A dolog elleni erőszak megállapításának nem akadálya az sem, ha az erőszak magára az eltulajdonítani szándékolt dologra irányul (BH 1980.47., BJD 9203.). Továbbá a védő tévesen kérte számon az okiratok egyidejű elvétele tényállásban rögzítésének hiányát, mert a másodfokú bíróság nem a Btk. 370. § (2) bekezdés b) pont be) alpontját, hanem a (3) bekezdés b) pont be) alpontját, azaz a nemesfémre elkövetést jelölte meg további minősítő körülménynek. A réz pedig nemesfémen értendő a fémkereskedelmi engedélyköteles anyag is [Btk. 383. § c) pont, 2013. évi CXL. törvény 2. § (1) bekezdés 1. pont és melléklet].
- [22] Az eljáró bíróságok nem valósítottak meg a Be. 649. § (2) bekezdésében meghatározott eljárási szabálysértést.
- [23] A Legfőbb Ügyészség indítványozta a megtámadott határozat tanácsülésen történő hatályában fenntartását.
- [24] A terhelt nem tett észrevételt a Legfőbb Ügyészség átiratában foglaltakra. A védő az észrevételében mindössze a felülvizsgálati indítvány fenntartására szorítkozott.
- [25] **III.** Az I. rendű terhelt védőjének felülvizsgálati indítványa nem alapos.
- [26] 1. A védő a bűnsegédként elkövetett személyi szabadság megsértésének büntettét érintően az indokolási kötelezettség megsértésére hivatkozott.
- [27] Felülvizsgálatnak a bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen eljárási szabálysértés miatt helye van [Be. 648. § b) pont]. Eljárási szabálysértés miatt felülvizsgálati indítvány terjeszthető elő, ha a bíróság a 608. § (1) bekezdésében meghatározott eljárási szabálysértéssel hozta meg [Be. 649. § (2) bekezdés d) pont].
- [28] A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (korábbi Be.) 416. § (1) bekezdés c) pontja, illetőleg 373. § (1) bekezdés III. a) pontja alapján felülvizsgálatnak van helye, ha - többek között - a bűnösség megállapítása, a bűncselekmény minősítése, a büntetés kiszabása tekintetében a bíróság az indokolási kötelezettségének oly mértékben nem tett eleget, hogy emiatt az ítélet felülbírálatra alkalmatlan.
- [29] A 2018. július 1. napjától hatályos Be. 649. § (2) bekezdés d) pontjában utalt Be. 608. § (1) bekezdésében viszont már nem szerepel a felülvizsgálati okok között az indokolási kötelezettség felülbírálatra alkalmatlanságot eredményező megsértése.
- [30] A hivatkozott okot a jelenleg hatályos büntetőeljárási törvény átmeneti rendelkezéssel a hatálybalépésekor folyamatban lévő ügyekben is felszámolta: a korábbi jogszabály alapján

előterjesztett panasz, felülbírálati indítvány vagy egyéb indítvány elbírálását e törvény hatálybalépése után a nyomozó hatóság, az ügyészség, illetve a bíróság mellőzi, és erről az előterjesztőt tájékoztatja, ha e törvény alapján nincs helye panasz, felülbírálati indítvány vagy egyéb indítvány előterjesztésének, vagy annak címzettje e törvény alapján nem jogosult a döntésre [Be. 870. § (3) bekezdés].

- [31] A hatályos büntetőeljárás törvény az indokolási kötelezettség megsértése körében már kizárólag akkor enged felülvizsgálatot, illetőleg engedi felülvizsgálati indítvány előterjesztését, amennyiben az elsőfokú ítélet (jelen esetben a jogerős ítélet) indokolása a rendelkező résszel teljes mértékben ellentétes [Be. 608. § (1) bekezdés f) pont, 648. § b) pont, 649. § (2) bekezdés d) pont; azonos tartalommal: korábbi Be. 373. § (1) bekezdés III.b) pont, 416. § (1) bekezdés c) pont]. Ilyen konkretizált hivatkozása viszont a felülvizsgálati indítványnak nincs, s ilyet a Kúria sem észlelt.
- [32] Az indokolási kötelezettség megsértésére alapított, 2018. július 1. napja előtt benyújtott felülvizsgálati indítvány elbírálását a Kúria a Be. 870. § (3) bekezdése alapján mellőzi (BH 2019.6.). Ezzel szemben a már nem létező felülvizsgálati okra hivatkozó 2018. július 1. napja után előterjesztett felülvizsgálati indítvány a törvényben kizárt (BH 2019.196.).
- [33] Az indokolási kötelezettség megsértése a hatályos törvényben kizárólag a rendes jogorvoslat keretében vezethet hatályon kívül helyezéshez [Be. 609. § (2) bekezdés d) pont], de a rendkívül jogorvoslatként szabályozott felülvizsgálat alapjául már nem szolgálhat.
- [34] Ezen részében a felülvizsgálati indítvány a törvényben kizárt.
- [35] 2. A védő szerint törvénysértő a bűnösség megállapítása a társtettesként elkövetett önbíráskodás büntetnének kísérletében és a bűnsegédként elkövetett személyi szabadság megsértésének büntetnében (tényállás I. pont).
- [36] Felülvizsgálatnak a bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt helye van [Be. 648. § a) pont]. A büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt felülvizsgálati indítvány terjeszthető elő, ha a bíróság a büntető anyagi jog szabályainak megsértésével állapította meg a terhelt bűnösségét [Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpont].
- [37] A felülvizsgálat olyan rendkívüli jogorvoslat, amelynek csak a Be. 649. §-ában tételesen felsorolt okokból van helye, a jogerős ügydöntő határozattal szembeni jogi kifogás lehetőségét biztosítja, azaz nem nyitja meg a ténybeli sérelmezés lehetőségét.
- [38] A felülvizsgálat alapvető szabálya, hogy a felülvizsgálati indítványban a jogerős ügydöntő határozat által megállapított tényállás nem támadható [Be. 650. § (2) bekezdés]. A felülvizsgálati eljárásban a bizonyítékok ismételt egybevetésének, eltérő értékelésének, valamint bizonyítás felvételének nincs helye, a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó [Be. 659. § (1) bekezdés]. A jogkövetkeztetések helyessége kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével vizsgálható (BH 2004.102.).
- [39] A tényállás irányadó jellege azt jelenti, hogy a felülvizsgálat során nemcsak maga a tényállás, hanem mindaz, ami a tényállás megállapításához vezetett, támadhatatlan. Ennek megfelelően a tényállás megalapozottsága, a bizonyítékok mikénti mérlegelése sem külön-külön, sem pedig egymás viszonyában nem vizsgálható. Ide értendő a bizonyítási indítványok elutasítása is, mert azok indokoltságát a bíróság vizsgálat tárgyává teszi, ám szükségtelennek találja a tényállás tisztázásához. Nincs lehetőség a bíróság bizonyítékokat értékelő tevékenységének, s ezen keresztül a bűnösség kérdésének, valamint a - minősítéssel kapcsolatos, vagy más büntető anyagi jogi szabály sérelme nélkül - kiszabott büntetés, illetve annak mértéke vitatására.
- [40] A felülvizsgálati eljárásban az irányadó tényálláshoz kötöttség olyannyira szigorú szabály, hogy a büntető anyagi jog szabályainak a megsértése az alapeljárásban megállapított tényállás alapján bírálendő el abban az esetben is, ha a tényállás hiányos, nem kellően felderített és ellentétes az iratok tartalmával (BH 2004.102.), vagy más megfogalmazásban: az alapügyben megállapított tényállás az irányadó, függetlenül attól, hogy az adott tényállás megalapozott-e vagy sem {BH 2016.264. [16], BH 2010.324. indokolás}.

- [41] Ezért a Kúria érdemben nem vizsgálhatta a védő irányadó tényállással merőben ellentétes érvelésének helyességét.
- [42] Egyébiránt az irányadó tényállás maradéktalanul tartalmazza az adott bűncselekmények törvényi tényállási elemeit megalapozó ténymegállapításokat.
- [43] A védő közvetve, de egyértelműen az irányadó tényállás ellenében állította, hogy abból hiányoznak az önbíráskodás esetében a célzatot és a tártettségét, míg a személyi szabadság megsértése esetében a bűnsegélyt megalapozó tények.
- [44] Önbíráskodást követ el, aki abból a célból, hogy jogos vagy jogosnak vélt vagyoni igénynek érvényt szerezzen, mást erőszakkal vagy fenyegetéssel arra kényszerít, hogy valamit tegyen, ne tegyen vagy eltűnjön [Btk. 368. § (1) bekezdés].
- [45] Az önbíráskodás célzata a jogos vagy jogosnak vélt vagyoni igénynek való érvényszerzés. Ez pedig világosan kitűnik az irányadó tényállásból, miután az I-III. rendű terheltek eleve azért jelentek meg a sértett házában, hogy a bankszámláról felvett pénzzel a sértettet elszámoltassák, majd a házba behatoló terheltek a sértettet fel is szólították, hogy a bankszámláról felvett pénzt adja át.
- [46] A védő nyilvánvalóan a vagyoni igény jogos vagy jogosnak vélt volta szempontjából hivatkozott arra, hogy a sértett és a terheltek számára egyaránt tudott volt a sértett bankszámlájára utalt pénz kétes eredete. A Legfőbb Ügyészség helyesen jelezte, hogy ellenkező esetben - vagyis ha nem a törvényben meghatározott célzat mozgatta volna az I-III. rendű terheltek cselekvőségét - súlyosabban büntetendő vagyon elleni erőszakos bűncselekmény valósult volna meg.
- [47] Tártettesek azok, akik a szándékos bűncselekmény törvényi tényállását egymás tevékenységéről tudva, közösen valósítják meg [Btk. 13. § (3) bekezdés].
- [48] Az önbíráskodás a célzat folytán egyenes szándékkal (Btk. 13. § 1. fordulat) elkövetett bűncselekmény. Az önbíráskodás törvényi tényállási elemeit - túl a már említett célzatosságon - az I. rendű terhelt maradéktalanul kimerítette, mivel az erőszakot (a sértett megütése, megrugdosása) és a fenyegetést (papagájfogó felmutatása, kés nyakhoz szorítása) végezte, s a társaival együtt, közös célzatukkal megfelelésben a sértettet arra kényszerítette, hogy a bankszámláról felvett pénzt adja át, vagyis „valamit tegyen”. Az más kérdés, hogy a sértett ezt - aminek oka közömbös - nem tette meg, s így az önbíráskodás nem vált befejezetté, miáltal a cselekmény a kísérlet [Btk. 10. § (1) bekezdés] elkövetési szakaszában maradt.
- [49] A személyi szabadság megsértését követi el, aki mást személyi szabadságától megfoszt [Btk. 194. § (1) bekezdés].
- [50] A sértettet, midőn a házából a csatorna partjára kísérte, a III. rendű terhelt fosztotta meg a személyi szabadságától, ugyanis az magában foglalja a mozgás és helyváltoztatás megváltoztatásának szabadságát is. A sértett, aki a további bántalmazását elkerülendő közölte a terheltekkel, hogy a pénzt hol rejtette el, nyilvánvalóan nem szabad akaratából cselekedett, midőn a III. rendű terhelt felügyelete alatt ment az állított rejtékhelyhez. A sértett tehát mintegy egy óra hosszan lett attól megfosztva, hogy élhetett volna a mozgás és helyváltoztatás szabadságával.
- [51] Bűnsegéd az, aki bűncselekmény elkövetéséhez másnak szándékosan segítséget nyújt [Btk. 14. § (2) bekezdés].
- [52] Az I. rendű terhelt segítséget nyújtott a sértett személyi szabadságától megfosztásához, mert a mobiltelefonját azzal adta át a sértettet felügyelő III. rendű terheltnak, hogy ha probléma merül fel, azon őt értesítse. Ez pszichikai, azaz szándékerősítő bűnsegélyt képez. Az I. rendű terhelt ezzel a magatartásával azt juttatta kifejezésre, hogy ha szükséges a sértett ellenében a III. rendű segítségére siet. Egyúttal az üzenet címzettje volt a sértett is, mert neki azzal kellett számolnia, hogy a vele szemben már erőszakot és fenyegetést egyaránt alkalmazó I. rendű terhelt az ellenkezése esetén hasonlóképpen lép fel ellene.
- [53] A Legfőbb Ügyészség úgy látta, hogy - mivel a terhelteket a pénz visszaszerzése motiválta - helytálló az aljas indok mint minősítő körülmény megállapítása is.
- [54] A Kúria a terhelt terhére benyújtott felülvizsgálati indítvány esetén a megtámadott határozatot a

terhelt javára is megváltoztathatja [Be. 662. § (4) bekezdés], amiből formálisan az következik, hogy az eleve a terhelt javára benyújtott felülvizsgálati indítvány esetében hivatalból is rendelkezhet a terhelt javára.

- [55] Csakhogy a Kúria a jogerős ügydöntő határozatot - a jelen ügyben közömbös (6) bekezdésben utalt 649. § (2) bekezdésében meghatározott eljárási szabálysértések kivételével - csak a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott részében és csak a felülvizsgálati indítványban meghatározott ok alapján bírálja felül [Be. 659. § (5) bekezdés].
- [56] A Kúria mégis szükségét látta álláspontja kifejtésének. A büntető anyagi jogi törvény a jogos vagy jogosnak vélt vagyoni igény érvényesítését nem önmagában teszi büntetendővé, hanem az igényérvényesítés tilalmazott - a legális bíráskodást kikerülő önkényes - módjában teszi büntetendővé. Ennek értékelése az önbíráskodás kísérletének megállapításával megtörtént, annak pedig - az erőszakon és fenyegetésen túl - éppen a bűncselekmény be nem fejezésén belül maradó részecselekménye a sértett személyi szabadságától való megfosztása is. Vagyis meg nem engedett kétszeres értékelést jelentett a pénz visszaszerzésére irányuló motívum kétszeri felrovása.
- [57] Az I. rendű terheltnek a sértett személyi szabadságának megfosztásához járuló cselekményének helyes minősítése: bűnsegédként elkövetett személyi szabadság megsértése büntettének alapesete [Btk. 368. § (1) bekezdés]. Azonban ez sem vezetne el a kiszabott büntetés törvénysértővé nyilvánításához, mert a bűnhalmazatban álló bűncselekmények közül a legsúlyosabb a kétszeresen is súlyosabban büntetendő önbíráskodás büntette - figyelmen kívül hagyva a kerettágító halmazati büntetést - önmagában is két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, s a kiszabott 3 év 10 hónap szabadságvesztés tartama ezen belül maradt.
- [58] Amennyiben tehát a felülvizsgálati indítvány a bűnösség megállapítását kifogásoló részében nem volna újfent a törvényben kizárt, érdemi elbírálás esetén sem foghatna helyt a védő álláspontja.
- [59] A Kúria jelzi továbbá, hogy a felülvizsgálati indítvány a tényállás I. pontja kapcsán nem sérelmezte a bűnösség társtettesként elkövetett lopás vétségében való megállapítását, így arra - szemben a Legfőbb Ügyészség átiratával - ugyancsak nem térhet ki [Be. 659. § (5) bekezdés].
- [60] 3. A védő szerint törvénysértő a lopás büntettének (tényállás II. pont) minősítése, s ezáltal a kiszabott büntetés is.
- [61] Felülvizsgálatnak a bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt helye van [Be. 648. § a) pont]. A büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt felülvizsgálati indítvány terjeszthető elő, ha a bíróság a bűncselekmény törvénysértő minősítése miatt szabott ki törvénysértő büntetést [Be. 649. § (1) bekezdés b) pont 1. fordulat ba) alpont].
- [62] A védő - amint azt a Legfőbb Ügyészség helyesen észlelte - félreértelmezte a jogerős ítélet minősítését. Az irányadó tényállásban azért nincs szó „egy vagy több közokirat, magánokirat vagy készpénz-helyettesítő fizetési eszköz egyidejű elvételéről” [Btk. 370. § (2) bekezdés b) pont be) alpont], mert ezt a vád fel sem rótta, s ilyenről szó sincs, egyszerűen meg sem történt.
- [63] A másodfokú bíróság valójában nem a Btk. 370. § (2) bekezdés b) pont be) alpontját, hanem a (3) bekezdés b) pont be) alpontját, azaz a nemesfémre elkövetést jelölte meg további minősítő körülménynek.
- [64] E fejezet alkalmazásában nemesfémén a nemesfém ötvözetét vagy a fémkereskedelmi engedélyköteles anyagot is érteni kell [Btk. 383. § c) pont]. E törvény alkalmazásában fémkereskedelmi engedélyköteles anyag: az e törvény mellékletében meghatározott fémet, annak törmelékét vagy ötvözetét tartalmazó dolog, kivéve a fémtermékek előállítását üzletszerűen folytató jogi személy vagy jogi személyiség nélküli szervezet által előállított elsődleges alapanyag, félgyártmány, valamint a gumiabroncs és a csomagolóanyagként betöltendő funkcióját még őrző csomagolás [a fémkereskedelemtől szóló 2013. évi CXL. törvény 2. § (1) bekezdés 1. pont], s ezek közé tartozik a réz (e törvény melléklet 15. pont).
- [65] A védő kifogásolta a dolog elleni erőszak megállapítását.
- [66] A Btk. törvényjavaslatának miniszteri indokolása nem igazít el, de ez nem okoz gondot az ítélezési

gyakorlatban, miután a dolog elleni erőszak nem új keletűen szabályozott jogintézmény. A dolog elleni erőszak mibenlétét törvényjavaslatok indokolása mentén az ítélkezési gyakorlat behatóan és töretlen következetességgel értelmezte.

- [67] „A Javaslat - amint arról fentebb már szó volt - minősített esetként átfogóbb elnevezéssel von össze olyan körülményeket, amelyek a cselekmény társadalomra veszélyességét fokozzák. Így a lopásnak dolog elleni erőszak útján elkövetése magában foglalja a helyiségbe vagy ahhoz tartozó bekerített helyre erőszakkal behatolást, továbbá a megőrzésre szolgáló zár vagy készülék feltörését.” [Lásd: a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény indokolása a 316. §-hoz 6. a) 4. pont].
- [68] „A dolog elleni erőszak körébe tartozik az elkövető minden olyan magatartása, amely az eltulajdonítani szándékolt dolog elvételét a megszerzést nehezítő fizikai akadály leküzdésével, a vagyontárgyat védő, rögzítő berendezések rendeltetésellenes felnyitásával, eltávolításával valósítja meg. A dolog elleni erőszak megvalósulásának tehát az állagsérelem létrejötte, illetve a jelentősebb erő kifejtés nem feltétele. A dolog elleni erőszak megállapítható, ha az elkövető az elvétel érdekében az azt gátló fizikai akadályt rendellenes módon küzdi le.” (Lásd: a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról szóló 2009. évi LXXX. törvény indokolása az 50. §-hoz.)
- [69] A lopás dolog elleni erőszakkal elkövetettnek minősül, ha az elkövető a lopás tárgyának megőrzésére szolgáló készüléket (zárat) nem annak birtokbavételekor, hanem a helyszínről eltávozva, később töri fel (lásd: 4/1998. BJE határozat 1. pont).
- [70] „A bírói gyakorlatban kialakult értelmezés szerint dolog elleni erőszak körébe tartozik az elkövetőnek minden olyan magatartása, amely az eltulajdonítani szándékolt dolog elvételét gátló fizikai akadály, dologi ellenállás leküzdésével, a vagyontárgyat védő, rögzítő, óvó berendezésnek rendeltetésellenes felnyitásával valósítja meg. Az alkalmazott erőszak lényegi eleme, hogy az dolog ellen irányuljon. A dolog elleni erőszak a dolog elvételének olyan rendeltetésellenes módja, amelyet az elkövetőnek elsődlegesen a vagyontárgy megszerzését nehezítő dologra nézve kell kifejezni anélkül, hogy ez személy elleni támadást is jelentene. Az erőszakot az elkövetési magatartást a dolog elvétele érdekében kell alkalmazni, az elkövető tudata azt fogja át, hogy a vagyontárgyat ezen dologi ellenállás leküzdése útján tudja csak megszerezni.” (Lásd: EBH 2005.1198. indokolás.)
- [71] „Dolog elleni erőszaknak tekintendő a jogtalan eltulajdonítást célzó elvétel érdekében valamely dologra gyakorolt rendeltetésellenes fizikai ráhatás. Így az elvétel akadályának fizikai erővel történő leküzdése, valamint a vagyontárgyat védő, óvó, rögzítő berendezéseknek (ajtó, ablak zár, készülék) feltörése vagy azok rendeltetéstől eltérő módon való felnyitása is. [...] Nem akadály a dolog elleni erőszak megállapításának az, hogy az erőszak magára az eltulajdonítani szándékolt dologra irányul. Ennek megfelelően minősítette a bíróság dolog elleni erőszakkal elkövetettnek azt a lopási cselekményt, amikor az elkövetők a deszkaépítményt bontani kezdték annak érdekében, hogy a faanyagot a saját építkezésükön használják fel [BH 1980.47.]. Ugyanez a helyzet akkor is, amikor a tolvaj a ház ablakait és ajtóit a falak közül kibontva tulajdonítja el (BJD 9203.). [...] Akkor azonban ha már használatba vett, gépi berendezésekre felszerelt kábelt, vezetéket vágnak le, a lopási cselekmény dolog elleni erőszakkal elkövetettként minősül, hiszen a beszerelt kábel, vezeték levágása, lefűrészelése már nem tekinthető természetes birtokbavételnek (BH 1992.158. és BH 1992.227.).” (Magyar Büntetőjog I-III. - új Btk. - Kommentár a gyakorlat számára, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft. a Btk. 370. §-ához).
- [72] A jelen esetben ezen eseti döntésekre is alapozott, azaz a vonatkozó ítélkezési gyakorlatot összegző magyarázat az irányadó, vagyis ha az elkövető egy tehenészeti fejőház gépészeti elemét képező csövekből vág le, tör le, magára az eltulajdonítani szándékolt dologra gyakorolt rendeltetésellenes fizikai ráhatás, nem természetes birtokbavétel, hanem a lopási cselekmény társadalmi veszélyességét fokozó dolog elleni erőszak.
- [73] A minősítés tehát törvényes. A felülvizsgálati indítvány ezen részében nem bizonyult alaposnak.
- [74] 4. A védő a kiszabott büntetést is kifogásolta.
- [75] A Be. 649. § (1) bekezdés b) pont ba) alpontjának szabályozása megegyezik a büntetőeljárásról

szóló 1998. évi XIX. törvény (korábbi Be.) 416. § (1) bekezdés b) pont 1-2. fordulataiban foglaltakkal. Ekként alkalmazhatóak az adott körben korábban kimunkált döntések.

- [76] A kiszabott büntetés önmagában nem támadható. Erre nézve az ítélkezési gyakorlat következetes. Ha a felülvizsgálattal érintett cselekmények vonatkozásában anyagi jogszabálysértés nincs, a büntetés önálló vizsgálatára az 1998. évi XIX. törvény (korábbi Be.) 416. § (1) bekezdés b) pontja nem biztosít lehetőséget (EBH 2011.2387.). A 2018. július 1. napja utáni helyzetben ugyanez értendő a Be. 649. § (1) bekezdés b) pont ba) alpontjára.
- [77] A kiszabott büntetés csak akkor tekinthető törvénysértőnek, és esik felülvizsgálat alá, ha az - a minősítésen túl - a büntetőtörvény valamely mérlegelést nem tűrő rendelkezésébe ütközve a nemében és/vagy mértékében törvénysértő (BH 2012.239., BH 2005.337., BH 2016.264. II.). Ilyen törvénysértésre viszont a védő nem hivatkozott, és ilyet a Kúria sem észlelt.
- [78] Megjegyzendő, hogy a büntetéskiszabás sem képezheti önmagában a felülvizsgálat tárgyát, így az sem, hogy a bíróságok a büntetéskiszabás során a büntetés célját, a büntetéskiszabás elveit, illetőleg a büntetéskiszabás során értékelhető (súlyosító, enyhítő) tényezőkről szóló 56. BK véleményt miként veszik figyelembe (BH 2005.337.III. - korábbi hivatkozások aktualizálásával).
- [79] 5. A Kúria a hivatalból elvégzett vizsgálata [Be. 659. § (6) bekezdés] alapján felülvizsgálatot megalapozó ún. feltétlen (abszolút) eljárási szabálysértés [Be. 649. § (2) bekezdés] nem történt.

Az indítvány elvi tartalma

- [80] A bűnösség és a bűncselekmény minősítése törvénysértő.

A döntés elvi tartalma

- [81] A felülvizsgálati indítvány nem alapos.

- I. Amennyiben a megkezdett, de be nem fejezett önbíráskodás - túl az erőszakon és fenyegetésen - részcselekménye a sértett személyi szabadságtól megfosztása is, az utóbbi az önkényes igényérvényesítés egyazon motívuma miatt a kétszeres értékelés tilalma folytán nem minősülhet aljas indokból vagy célból elkövetettnek.
- II. Ha az elkövető egy tehenészeti fejőház gépészeti elemét képező csövekből vág le, tör le, az magára az eltulajdonítani szándékolt dologra gyakorolt rendeltetésellenes fizikai ráhatás, nem természetes birtokbavétel, hanem a lopási cselekmény társadalmi veszélyességét fokozó dolog elleni erőszak.
- III. Nemesfém a nemesfém ötvözetét vagy a fémkereskedelmi engedélyköteles anyagot is érteni kell, s mivel a réz külön törvény alapján fémkereskedelmi engedélyköteles anyag, annak eltulajdonítási szándékú elvétele nemesfémre elkövetett lopás.

Egyebekben a felülvizsgálati indítvány a törvényben kizárt.

Záró rész

- [82] A kifejtettek értelmében a Kúria - a Be. 660. § (1) bekezdés főszabálya alapján tanácsülésen, a Be. 655. § (1) bekezdés főszabálya szerinti összetételben eljárva - az I. rendű terhelt védője által előterjesztett felülvizsgálati indítványnak nem adott helyt, és a bíróság jogerős ügydöntő határozatát nem ügydöntő végzéssel hatályában fenntartotta [Be. 662. § (1) bekezdés].
- [83] A Be. 653. § (1) bekezdése értelmében a felülvizsgálati eljárás lefolytatására a harmadfokú bírósági eljárás szabályait az e Fejezetben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni. A harmadfokú bíróság határozatával szemben viszont a Be. nem biztosítja a fellebbezés lehetőségét, ami következik a Be. 458. § (3) bekezdésből is, s attól eltérő rendelkezést a Be. XC. Fejezete sem tartalmaz. A végzés ellen tehát nincs helye fellebbezésnek. Felülvizsgálatát a Be. 650. § (1) bekezdés b) pont 2. fordulata zárja ki. A Be. 656. § (4) bekezdése pedig rögzíti, hogy az ugyanazon jogosult által ismételten előterjesztett, illetőleg a korábbival azonos tartalommal ismételten előterjesztett indítványt a Kúria érdemi indokolás nélkül elutasíthatja.

Dr. Feleky István s.k. a tanács elnöke, Dr. Sebe Mária s.k. előadó bíró, Dr. Domonyai Alexa s.k. bíró

A kiadmány hitelül:
TóthLné
bíróági tisztviselő